MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80275-17

AUTHOR:

SCHOMANN, G. F.

TITLE:

G. F. SCHOEMANNI DISSERTATIO...

PLACE:

[GREIFSWALD]

DATE:

[1856]

Master Negative #

91-80275-17

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

Schömann, Georg Friedrich, 1793-1879.
G. F. Schoemanni Dissertatio de causa Leptinea. [Greifswald] typis F. G. Kunike [1856]
10 p. 22½ cm.

Index scholarum, Greifswald, 1855-56.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 14
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 9-26-91 INITIALS M.B.
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

INDEX SCHOLARUM

IN

UNIVERSITATE LITTERARIA GRYPHISVALDENSI

PER SEMESTRE HIBERNUM

ANNI MDCCCLV—VI

A DIE XVI. MENSIS OCTOBRIS

HABENDARUM.

INEST G. F. SCHOEMANNI DISSERTATIO DE CAUSA LEPTINEA.

TYPIS FRID. GUIL. KUNIKE REG. UNIVERS. TYPOGR.

UNIVERSITATIS LITTERARIAE GRYPHISVALDENSIS

RECTOR

CAROLUS AUGUSTUS DEOFIDUS VOGT

CUM

SENATU ACADEMICO

S. D.

CIVIBUS ACADEMICIS.

De causa Leptinea, in qua versatur una ex nobilissimis Demosthenis orationibus, non constat inter viros doctos, utrum in ordinario iudicio heliastico an in consessu nomothetarum acta sit. Illud alterum F. A. Wolfio visum est, eique et ego olim assensus sum[1]) et qui post me hanc quaestionem attigerunt, Heffterus, Platnerus, Bakius[2]); alterum autem nuper Westermanno placuit[3]), qui, ut est vir non minus iudicii subtilitate quam doctrinae copia eximius, sententiam suam argumentis fulcire annisus est perquam ad persuadendum aptis, ut equidem haud sane miraturus sim, si multi posthac in partes eius transierint. Nam me quoque viri doctissimi disputatione nonnihil commotum et propemodum ut assentirer inductum esse fateor. Neque tamen hoc diuturnum fuit. Mox enim ipsa Demosthenis oratione accuratius identidem perlecta et quaecunque in utramque partem valere possent diligenter perpensis, rursus verior visa est Wolfii sententia. Itaque hanc, sicut olim adolescentulus amplexus sum, sic nunc iam senior tuendam et adversus Westermanni argumenta defendendam suscepi. Sed quo rectius intelligi haec disputatio a lectoribus possit, de omni causa Leptinea, qualis fuerit, exponendum est.

Leptines igitur legem ad populum tulerat pertuleratque de immunitatibus quibusdam abolendis neque in posterum cuiquam amplius concedendis, quae cuiusmodi fuerint, non opus est nunc accuratius explicari. Sed quum ferendis novis legibus certus quidam ordo modusque a Solone praescriptus esset, hunc ille in lege sua ferenda observare neglexerat, pervagato illa aetate exemplo, quum leges plerumque non aliter quam aliae quaelibet rogationes (s. psephismata) ferri ad populum sciscique in comitiis solerent[4]). Nam a Solone quidem unum huic rei tempus praefinitum erat, institutumque ut semel tantum anni cuiusque initio legum quaedam censura, quam *ἐπιχειροτονίαν νόμων* Athenienses dixerunt, in comitiis ageretur rogareturque populus, ferrine novas leges abrogarique veteres permitteret, an omnes, sicut erant, retineri neque quidquam novari vellet: illa aetate autem contra So-

---

1) De comit. Ath. p. 280.

2) Heffter, d. athen. Gerichtsverf. p. 395. Platner, d. Process u. d. Klagen bei den Attikern II. p. 60. 61. Bake, scholic. hypomnem. vol. IV p. 57.

3) In dissert. quae inscripta est: Untersuchungen über die in die attischen Redner eingelegten Urkunden, in Actis Soc. scient. Saxon. class. phil.-hist. vol. II.

4) Vid. Demosth. Lept. p. 484 §. 91. 92. Timocr. p. 744 §. 142.

lonis institutum pravus mos invaluerat legum quovis tempore ferendarum, quotiescunque latori placuisset commodumque esset. Porro Solon novam legem nullam ferri voluerat, nisi sic, ut abrogaretur simul diserte vetus lex, si qua esset huic novae aliquo modo contraria; hi autem recentioris aetatis legumlatores id quoque negligebant, nihil curantes essentne veteres leges novis, quas ipsi ferrent, contrariae nec ne. Item Solon sciscendarum legum potestatem non populo universo permiserat in comitiis promiscue congregato, sed pauciorum virorum iuratorum concilio, qui nomothetae vocabantur, ex Heliastis eius anni seligendo, populo autem nihil aliud tribuerat, nisi hoc unum, ut decerneret, velletne novas leges proponi, quae nomothetis examinandae et prout ipsis videretur sciscendae aut antiquandae traderentur, an nollet. Quod si nollet, omnem legum lationem omitti necesse erat: sin permitteret, reliqua actio omnis ad nomothetas pertinebat, apud quos, prorsus ad instar iudicii cuiusdam, qui novas leges ferrent veteresque abrogarent, hi tanquam accusatores veterum legum verba faciebant, contra autem defensorum partes agebant aliquot oratores, qui syndici vocabantur, ad hoc ipsum a populo creati, ut accusatores illos refellerent veterumque legum auctoritatem tuerentur atque defenderent. Denique ne cuiquam copia deesset novarum legum quam accuratissime cognoscendarum diligenterque examinandarum et cum veteribus comparandarum, quo facilius vel defendere has apud nomothetas, vel, si forte ipsi in nomothetis futuri essent, iudicare de utrisque possent, cautum erat, ut statim initio omnes novarum legum rogationes tabulis inscriptae in foro proponerentur, utque, ante quam apud nomothetas de iis certaretur, — id quod non nisi interiectis aliquot viginti aut amplius diebus fieri poterat, — in omnibus, quae interim haberentur comitiis a scriba recitarentur. — Horum omnium in Leptineae legis latione nihil quidquam observatum esse Demosthenes p. 484 §. 94 arguit, ut manifestum sit, quod supra dixi, legem illam, pervagato illius aetatis more, prorsus ad instar cuiuslibet psephismatis et latam ad populum et perlatam in comitiis esse, nullo nomothetarum interventu [5]).

Acceptam sic a populo legem impugnavit statim Bathippus quidam, intentata Leptini actione legis male rogatae, (quae γραφὴ παρανόμων dicitur,) cuius haec erat vis iure Attico, ut quod populus scivisset non tamen pro lege valeret neque ratum (κύριον) esset ante quam causa in legitimo iudicio acta, et populi scitum etiam iudicum suffragiis comprobatum esset, qui quidem quod populus sciverat etiam rescindere, si ipsis non probaretur, poterant. Sed Bathippus mortem obiit ante quam causa in iudicium deducta est, quique eius socii in accusando aut subscriptores fuerant, rem deseruerunt, atque sic praeteriit quidem tempus illud, intra quod lator legis, Leptines, reus agi poterat, nihilo magis tamen propterea lex eius nunc accusationi exempta et κυρία facta est, quum in eorum

5) Hoc mihi olim non satis perspectum fuit, quum statuerem, de comit. p. 280, veteres leges, quae iam diu receptae essent, longoque usu convaluissent, abrogari novisque commutari non nisi apud nemothetas statutoque tempore, recentiores autem necdum usu confirmatas accusari in Heliaea et quo quisque vellet tempore potuisse, idque in hanc Leptineam legem quadrare putarem. Non enim propterea in Haliaea res acta est, quod lex Leptinea nondum usu confirmata, sed quod prorsus nondum rata fuit, interposita statim, postquam in comitiis, contra vetus institutum, perlata esset, accusatione παρανόμων. Non immerito igitur illam alteram opinionem Westermannus p. 49 improbavit.

locum, qui causam deseruerunt, statim alii succederent pendentemque accusationem susciperent, Aphepsion Bathippi et Ctesippus Chabriae f., pro quo haec, quam legimus, oratio a Demosthene habita est. Atque sic rem se habere legemque Leptineam adhuc ἄκυρον esse neque iam pro rata ac vera lege habendam, complures loci huius orationis planissime demonstrant: veluti p. 497 §. 134, ubi admonentur iudices, quid consequuturum sit, si legem ratam fecerint, ὃ συμβήσεται διὰ τοῦ νόμου κυρίου γενομένου τῇ πόλει, h. e. διὰ τοῦ νόμου ἐὰν κύριος γένηται, vel ἐὰν τεθῇ, ut loquitur p. 463 §. 20. item p. 499 §. 139: εἰ — τὸν νόμον ποιήσετε κύριον, et p. 501 §. 143, ubi Leptines dicitur omni modo anniti, ut ratam faciat legem suam: σπουδάζων καὶ διατεινόμενος κύριον ποιεῖν τὸν νόμον. Nondum igitur rata lex, nondum κύριος νόμος erat, sed quamvis accepta a populo, tamen propter interpositam γραφὴν παρανόμων adhuc in pendenti erat, donec iudices de ea decrevissent.

De tali autem genere causarum, ubi legem a populo acceptam aliquis interposita παρανόμων actione impugnat et quominus rata fiat intercedit, non intelligo qua ratione in nomothetarum concilio agi potuisse credamus. Quosnam enim hos nomothetas fuisse putabimus? illosne legitimos, quos anni principio post legum ἐπιχειροτονίαν, si populus novas leges rogari, veteres abrogari permisisset, Solon creari iusserat? Atqui non agitur nunc in hac causa Leptinea de vetere aliqua lege abroganda novaque sciscenda, sed de lege nuperrime lata, necdum in legibus illis, quae vere leges dici possunt, numeranda: erat enim adhuc propter interpositam accusationem ἄκυρος, non poterat τοῖς κειμένοις νόμοις accenseri, de quibus, retinendaene an permutandae cum novis essent, apud nomothetas disceptandum erat. An forte extraordinarios quosdam nomothetas comminiscemur, qui iudicarent in actionibus legum male rogatarum, si quis legi a populo in comitiis acceptae intercessisset? Atqui neque indicium ullum aut testimonium extat nomothetarum propter eiusmodi causas creatorum, neque res ipsa per se credibilis est. Nam quum de ceteris παρανόμων actionibus in ordinario iudicio heliastico actum esse constet, sive ante latum a populo suffragium sive postea accusatio interposita esset, nulla sane ratio exputari poterit, cur in legibus plane ad aliorum psephismatum modum latis ac perlatis, iudicium ordinariis iudicibus ademptum extraordinariis nomothetis mandatum esse credamus. Neque Westermannum ego de nomothetis in hac Leptinea causa cogitaturum fuisse arbitror, nisi induxisset eum fallax quaedam species, ab ipso quidem Demosthene obiecta, sed quae discuti tamen posse videatur. Adversarii enim legis Leptinis in hoc iudicio non satis habent, legem eius ut inutilem rei publicae maleque rogatam impugnare, sed commendant simul aliam legem a semet ipsis conceptam, quae, quidquid in illa altera boni sit, et ipsa habeat, incommodis autem eius et iniquitatibus omnibus careat, scilicet quo facilius iudices ad respuendam legem deteriorem huius melioris respectu impellantur. Videntur sane sic illi novae legis rogationem cum alterius abrogatione coniunxisse, id quod fieri nisi apud nomothetas non potuisse in confesso est: quod quum ita sit, nonne consequi videbitur apud nomothetas hanc causam actam esse? Haec igitur est illa species, qua vir doctissimus se decipi passus est; sed discutere eam illa ipsa poterunt, quae porro apud Demosthenem de ferenda hac nova lege dicuntur. Etenim si res apud nomothetas ageretur, de utraque lege coniunctim

iudicium futurum erat, ut uno eodemque suffragio altera repudiata altera sciseeretur, neque separatim de utraque sententiae ferrentur. In hac autem causa rem aliter se habuisse videbimus. Ait enim Demosthenes, Leptinem apud thesmothetas, h. e. in instructione huius litis, suspicionem iniecisse, ubi semel sua lex a iudicibus reiecta foret, adversarios alteram ab ipsis conceptam promissamque non tamen esse laturos. Occurritur huic suspicioni a Demosthene duobus argumentis, altero infirmo sane et vano, cui proinde se ipsum nihil admodum tribuere ostendit, altero autem probo et iusto. Horum prius paucissimis verbis significat potius quam exponit, p. 487 §. 99: *τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ*, inquit, *τοῦ τούτου νόμου λυθέντος τὸν παρεισενεχθέντα κύριον εἶναι σαφῶς ὁ παλαιὸς κελεύει νόμος*. h. e. antiqua lex Solonis, de legum ferendarum ordine modoque scripta, huiusmodi est, ut si repudiata nunc a iudicibus fuerit Leptinis lex, alteram, a nobis huic oppositam, statim ratam esse necesse sit. Sed, pergit, omittam hoc, ne quis mihi contradicat: *ἐάσω, ἵνα μὴ περὶ τούτου τις ἀντιλέγῃ μοι.* Quid sit, quod contra dici possit, ipse prudenter reticuit; potest tamen facile a quolibet, qui modo attendere velit, intelligi. Nempe antiqua illa, quam dicit, lex ad illum legum ferendarum modum pertinebat, quem unum Solon observari voluerat, quum annuam illam *ἐπιχειροτονίαν* institueret, de qua supra dictum est. Rogari novam legem Solon vetuerat, nisi abrogata simul lege vetere: reiecta a iudicibus lege vetere novam, quae ei obrogata esset, statim valere et *κυρίαν* esse iusserat. Atqui in hac causa Leptinea non agitur de abroganda lege vetere, sed interceditur per *γραφὴν παρανόμων* legi recentissimae, ante brevissimum tempus in comitiis, contra vetus institutum, perlatae, neque tamen propterea iam pro vera lege (*κυρίῳ* v. *κειμένῳ νόμῳ*) habendae, sed pendenti adhuc, donec iudices quid ea futurum sit pronuntiaverint. Ad huiusmodi causam Solonis illam legem haudquaquam pertinere manifestum est, neque id Demosthenem latuit, qui propterea, obiter tantum mentione eius iniecta, statim ipse se contendere hac de re nolle profitetur, intelligens scilicet, quam facile, si contendat, redargui ab adversariis possit. Itaque alterum horum suspicioni argumentum opponit, idque eiusmodi, unde nobis quidem prorsus manifestum fieri videatur, causam hanc non apud nomothetas, sed in ordinario iudicio heliastico actam esse. „Spondemus“ inquit §. 100, „ego, Phormio, et si quem alium vult, nos legem nostram (hanc scilicet, quam Leptineae ut meliorem opposuimus) reapse laturos esse: obnoxios nos facimus poenis gravissimis, quae legibus constitutae sunt in eos qui fidem aut populo aut senatui aut iudicibus datam fefellerint: thesmothetae hanc nostram sponsionem litteris consignanto: hi rem in potestate habento.“ Itemque alio loco p. 498 §. 137, posteaquam de commodis quibusdam disseruerit ex lege sua redundaturis, „haec“ inquit „fient, sive nos hanc legem tulerimus, quemadmodum spondemus laturosque nos esse pollicemur, sive adversarii nostri, qui nos eam non laturos esse suspicantur, ipsi tulerint, ubi primum nomothetas populus creari iusserit.“ Sic, opinor, Demosthenes loqui non potuit, nisi hi, apud quos loquitur, diversi essent a nomothetis, apud quos lex nova vel ab ipsis, qui eam conceperant, vel ab adversariis eorum perferri deberet.

His igitur rationibus permoti et Wolfius olim et nos, qui eum ducem sequebamur, Leptineam causam in nomothetarum concilio actam esse negavimus. Videndum nunc, quid his a Westermanno opponatur. Huius primum argumentum ex Demosthenis verbis ducitur, quae leguntur p. 484 §. 89: *ὁ παλαιός, ὃν οὗτος παρέβη, νόμος οὕτω κελεύει νομοθετεῖν, γράφεσθαι μέν, ἄν τίς τινα τῶν ὑπαρχόντων νόμων μὴ καλῶς ἔχειν ἡγῆται, παρεισφέρειν δ᾽ αὐτὸν ἄλλον, ὃν ἂν τιθῇ λύων ἐκεῖνον, ὑμᾶς δ᾽ ἀκούσαντας ἑλέσθαι τὸν κρείττω.* Scilicet novae legis sciscendae veterisque pro ea reprobandae potestatem Solonis instituto solis nomothetis datam esse constat: ergo Demosthenes, quum *ὑμᾶς* dicat *ἑλέσθαι τὸν κρείττω*, nonne hos, quos alloquitur, melioremque legem ab iis sciscendam esse ait, ipsos quoque nomothetas esse testatur? Non credo hoc argumentum recte conclusum esse. Illud *ὑμᾶς* nihil aliud significat, quam homines vestri ordinis: eiusdem autem ordinis et iudices erant, qui in ordinario *παρανόμων* iudicio sedebant, et nomothetae, qui novas leges probabant sciscebantque, nempe utrique ex Heliastis. Immo licebat adeo Demostheni eodem pronomine uti, etiamsi a Solone non huius ordinis hominibus, sed universo populo in comitiis congregato sciscendarum legum potestas permissa esset. Quis enim ignorat, quam saepe apud oratores iudicibus tribuantur, quae proprie populi universi sunt, cuius illi pars erant eiusque quasi personam sustinebant. Sic apud Isaeum, de Nicostr. her. §. 17: *κατὰ γὰρ τοὺς νόμους οἱ συγγενεῖς ἀμφισβητοῦσιν, οὓς ὑμεῖς ἔθεσθε*, nemo facile credet, hos quos orator alloquitur, nomothetas esse: sunt enim iudices in causa hereditatis; sed dici tamen possunt leges scivisse, quoniam de populo sunt, qui olim leges illas si minus ipse sciverat, scisci tamen ab hominibus ad eam rem delectis iusserat. Ex eodem genere haec sunt, de Astyph. her. §. 34: *τοὺς νόμους, οὓς ὑμεῖς ἔθεσθε, βεβαιώσατέ μοι.* et de Philoct. her. §. 49: *ταυτὶ τὰ γράμματα ὑμεῖς ἐνομοθετήσατε.* aliaque multa, quae congerere nihil attinet, ut in re omnium pervulgatissima.

Alterum argumentum sumitur e p. 485 §. 94, ubi Demosthenes, posteaquam commemoravit, quid in novis legibus ferendis ex vetere instituto observandum sit, ut apud iuratos iudices, non in comitiis ferantur, ut abrogentur simul veteres leges his novis contrariae, utque hae ipsae, ante quam de iis statuatur, ad faciliorem cognitionem et proponantur in tabulis perscriptae apud forum, et in comitiis identidem a scriba recitentur, — his igitur commemoratis subiungit: *τούτων τοίνυν τοσούτων ὄντων δικαίων τὸ πλῆθος οὑτοσὶ μὲν οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἐποίησε Λεπτίνης· οὐδὲ γὰρ ἂν ὑμεῖς*[6] *ποτ᾽ ἐπείσθητε, ὡς ἐγὼ νομίζω, θέσθαι τὸν νόμον: ἡμεῖς δ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντα, καὶ παρεισφέρομεν πολλῷ καὶ κρείττω καὶ δικαιότερον τοῦ τούτου νόμου.* Omnia, inquit, in ferenda lege nos observavimus: in his omnibus autem inest etiam hoc, ut de abroganda vetere, roganda nova lege apud nomothetas agatur: ergo consequitur hanc causam Leptineam apud nomothetas actam esse. Sic fere Westermannus argumentatur, unum verbum *πάντα* ultra quam par erat urgendo. Nam

---

6) Apparet etiam hoc loco pronomen ad eum, quem supra exposui, modum accipi debere, ut populus intelligatur, cuius iudices pars sunt. Nam Leptinis legem non a iudicibus aut nomothetis, sed a populo in comitiis acceptam fuisse certissimum est: *θέσθαι* autem modo de populo dicitur, modo de latore legis, modo etiam de iudicibus aut de nomothetis legem suffragio suo confirmantibus.

si vere omnia quae Leptines neglexisse arguitur, ab eius adversariis observata essent, consequeretur hinc non modo expectatum esse legitimum ferendarum legum tempus, quod erat anni principio, propositam porro legem in foro esse apud statuas eponymorum recitatamque identidem in comitiis, sed etiam, posteaquam populus agi de ea apud nomothetas permisisset, apud hos nunc coniunctim de utraque lege sententiam ferendam esse, ut, si repudiata esset Leptinea, propter hoc ipsum altera, quam adversarii tulerant, rata esset, neque separatim de ea suffragium ferretur. Hunc enim esse legitimum huius rei ordinem iam supra monuimus, simul autem ex ipso Demosthene demonstravimus, in hac causa Leptinea rem se non sic habuisse, damnataque Leptinis lege haudquaquam tamen alteram statim ratam futuram fuisse, sed expectandum aliud tempus, quo apud nomothetas ferretur. Quod si cui forte nondum tamen satis luculenter a nobis demonstratum esse videatur, paullo post etiam apertius futurum nullumque dubitandi locum relictum iri pollicemur: interim de isto verbo πάντα, quo tantopere Westermannus confisus est, cavendum esse monebimus in oratorum interpretatione, ne nimis omnia ad veritatem dicta accipiamus. Nam saepenumero illi aut plus aut minus dicunt, quam scrupulosa veritatis observatio ferat, si quid causae suae prodesse vel tantillum posse iudicant. Ita hoc loco Demostheni, posteaquam Leptinem nihil prorsus eorum quae deberet fecisse dixit, haec antithesis, ut ex altera parte omnia poneret, efficacius quodammodo iudicum aures impellere posse visa est, ideoque oblatam spernere noluit, neque officii sui esse duxit scrupulose quaerere, num re vera et summo iure omnia ab alteris facta dici possent, quae alter neglexisset. Illa figura tam in promptu fuit, ut, qui abstinere ea oratorem debuisse censeat, religionem requirat omnium minime oratoriam.

Videndum nunc de tertio eoque postremo argumento, ex verbis παρεισφέρειν v. ἀντεισφέρειν τὸν νόμον, ὁ παρεισενεχθεὶς νόμος ac similibus repetito, quibus aliquoties Demosthenes utitur de lege ab amicis suis Leptineae legi opposita. Negat enim Westermannus his verbis Demosthenem uti potuisse de lege nondum vere lata, sed postea demum, ubi nomothetae a populo constituti fuerint, apud hos ferenda, quemadmodum nobis visum est, sed manifestum hinc illud ipsum fieri credit, quod nos negavimus, legem iam nunc vere latam esse, ac non modo de repudianda lege Leptinea, sed etiam de sciscenda hac altera suffragium a iudicibus ferendum fuisse aut saltem ferri potuisse. Atqui nos sententiam nostram ipsius Demosthenis confessione probavimus, qui, quamvis saepe illis verbis utatur, illud tamen, quod Westermannus inde colligit, ipse contendere non ausus sit. Ἐάσω, inquit, ἵνα μὴ περὶ τούτου τις ἀντιλέγῃ μοι, statimque sponsionem offert, legem reapse a se suisque amicis latum iri: qua sponsione quid opus fuit, si ea iam nunc vere lata esset, quemadmodum Westermannus voluit? Itaque quod ipse orator, ut infirmum et facile ad refellendum, statim abiecit, hoc ille nihilo minus sibi tuendum esse putavit. Negat enim Demosthenem, oratorem unum acutissimum et subtilissimum, legem illam, τὸν παρεισενεχθέντα νόμον κύριον εἶναι τοῦ ἑτέρου λυθέντος, commemoraturum fuisse, nisi eam in hanc ipsam causam convenire intellexisset. Ego contra, quo subtiliorem illum et acutiorem fuisse iudico, tanto magis acumine suo et subtilitate usurum fuisse arbitror, ut legem illam reapse

in hanc causam convenire demonstraret, non ut quasi obiter et in transcursu commemoratam statim rursus desereret: quod quum faciat, confitetur haud dubie, demonstrare se quod posuerit non posse. Cur igitur posuit? quaerat fortasse aliquis minus gnarus oratorum. Nam peritos sic non quaesituros esse arbitror, quippe qui perspectum habeant, in his praesertim forensibus orationibus, apud auditores plerosque indoctos nec nimis aut perspicaces aut iuris peritos, nunquam dubitasse oratores etiam falsa multa, sed speciosa proponere, ut, si minus dicerent aliquid, viderentur tamen auditoribus aliquid dicere: quo factum est, ut non illis modo, apud quos verba fecerunt, sed hodieque doctis interpretibus errorem aliquoties obiicerent. Sed operae pretium est considerare, quid porro excogitatum sit a viro doctissimo ad conceptam semel opinionem aliquo modo fulciendam. Primum fieri potuisse sumit, ut vetus illa lex procedente tempore nonnihil immutaretur, eamque causam fuisse, ut Demosthenes contendere de ea cum adversariis nollet. Qualem hanc mutationem fuisse velit, non explicat, neque opus est quaerere, quoniam ipse illam coniecturam sprevit, aliamque proponit, de cuius veritate non dubitare videtur. Non raro factum esse statuit, ut aliquis legem sibi vel suis damnosam aut molestam tantummodo abolitam vellet, idque vinceret apud nomothetas nova lege promittenda, quam tamen deinde non rogaret sed retraheret atque interverteret: eoque pertinere Demosthenis illam sponsionem, §. 100: ἐγγυώμεθ' ἡμεῖς, ἐγώ, Φορμίων, ἄλλον εἴ τινα βούλεται, θήσειν τὸν νόμον: ut θήσειν non hoc significet, laturos se postea legem promissam, sed latam non retracturos, non interversuros, in ferendo perseveraturos esse. Id mihi prorsus incredibile videtur. Nam quum lex aliqua abrogabatur apud nomothetas nova lege subrogata, non duae ferebantur rogationes diversae, et quae separatim tractari possent, sed una eademque rogatio alteram legem aboleri simulque alteram scisci postulabat. Necesse erat igitur etiam suffragium de utraque lege simul ferri, ut una eademque iudicum sententia alteram legem scisceret, alteram reprobaret. Westermannum autem si audimus, haec, quae res ipsa sanaque ratio coniungi iubebat, tamen separatim tractari potuisse statuendum erit, ut de una rogatione non semel, sed bis suffragium iudicibus daretur, primum de abolenda lege abrogata, deinde, haec si abolita esset, iterum de sciscenda lege nova, cuius accipiendae causa illam alteram abolevissent. Hoc quum ipsum per se mirum et incredibile sit, tum longe incredibilius est, quod porro credere iubemur: potuisse fieri, ut hanc alteram suffragii lationem actor impediret, ut nolle se diceret de lege sua suffragium iudicibus dari, ut, abolita illa, quam impugnaverat, alteram, propter quam ea abolita erat, retraheret atque interverteret, ut fidem datam falleret, ut iudicibus planissime et impudentissime illuderet. Id profecto ne per abusum quidem unquam fieri potuit: nam receptum usu et licitum fuisse, Westermannum ipsum non credere arbitror. Sed fac aliquando tentatum esse: quid facilius fuit, quam frustrari huiusmodi fallaciam? Nonne a magistratibus, qui praeerant iudicio, in suffragium iudices mitti oportebat, seu vellet actor, seu nollet? Aut si forte magistratus officii sui minus memores essent, nonne cogi poterant ab actoris adversariis, quorum interesset, ne ille fallaciae suae fructu potiretur? — Quodsi quis nihilo secius in ista opi-

nione perseveret, remque incredibilem sibi tamen credibilem esse contendat, nescio sane quid respondeam nisi forte illud Horatii:

non est quod plura loquamur:
nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Scrib. Gryphiswaldiae a. d. VIII. Non. Iul. ann. MDCCCLV.